

Riktlinjer för God ekonomisk hushållning och Resultatutjämningsreserv (RUR)

Antagen av KF, § 89, 2013-06-03
Reviderad av KF § 169, 2019-11-04

Innehållsförteckning

1. God ekonomisk hushållning	2
1.1 Definition	2
1.2 Två perspektiv	2
1.3 Finansiella mål	3
1.4 Verksamhetsmål	3
2. Resultatutjämningsreserv (RUR)	4
2.1 Reservering till RUR.....	4
2.2. Disponering från RUR	4
2.3 Tillämpning av RUR under löpande budgetår	5
2.4 Balanskravsutredning	5
2.5 Extern redovisning av RUR	6
2.6 Ikraftträdande och tillämpning under 2013.....	6

1. God ekonomisk hushållning

1.1 Definition

Enligt kommunallagen ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet, på både kort och lång sikt. Grundtanken bakom begreppet god ekonomisk hushållning, är att varje generation av invånare ska bära kostnaderna för den service som de själva beslutar om och som de själva konsumerar, samt att gjorda investeringar ska kunna ersättas.

En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att det finns balans mellan löpande intäkter och löpande kostnader. Verksamhetens nettokostnader bör därför inte öka i snabbare takt än skatteintäkter och statsbidrag. Om förbrukningen under ett år uppgår till mer än intäkterna innebär det att kommande år, eller kommande generationer, måste betala för denna överkonsumtion.

En ekonomi i balans samt en väl fungerande uppföljning och utvärdering av ekonomi och verksamhet är nödvändiga förutsättningar för att kommunen ska kunna leva upp till kravet på god ekonomisk hushållning.

Kravet på god ekonomisk hushållning är överordnat balanskravet, vilket innebär att intäkterna ska överstiga kostnaderna. Detta innebär att det inte är tillräckligt att i resultatet uppnå balanskravet, utan för att kravet på en god ekonomisk hushållning ska vara uppfyllt bör resultatet ligga på en nivå som realt sett konsoliderar ekonomin på kort och lång sikt.

1.2 Två perspektiv

God ekonomisk hushållning kan ses i två dimensioner; att hushålla i tiden samt att hushålla över tiden. Det vill säga att väga ekonomi mot verksamhet på kort sikt samt att väga verksamhetens behov nu mot verksamhetens behov på längre sikt. Vidare har begreppet god ekonomisk hushållning både ett finansiellt och ett verksamhetsperspektiv.

Det finansiella perspektivet innebär bland annat att varje generation själv ska bära kostnaderna för den service som den konsumerar, det vill säga ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat. Kommunen måste ange en ambitionsnivå för den egna finansiella utvecklingen och ställningen i form av finansiella mål.

Verksamhetsperspektivet tar sikte på att kommunen måste bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt för att kunna skapa förutsättningar för en god ekonomisk hushållning. För att säkerställa detta måste det finnas ett klart samband mellan resurser, prestationer, resultat och effekter.

Kontinuerliga uppföljningar, delårsrapporter samt årsredovisning syftar till att identifiera hur väl kommunen lever upp till god ekonomisk hushållning.

1.3 Finansiella mål

Enligt kommunallagen ska kommunerna i samband med budgeten ange finansiella mål för ekonomin som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. De finansiella målen ska ange de finansiella förutsättningarna eller ramarna för den kommunala verksamheten utifrån respektive kommuns ekonomiska situation. Vidare ska de finansiella målen ange en ambitionsnivå för kommunens finansiella utveckling och ställning.

De finansiella målen ska följas upp i delårsrapport och i årsredovisning. Kommunens revisorer ska göra en bedömning om resultatet i delårsrapport och årsredovisning är förenliga med beslutade finansiella mål.

Kommunfullmäktige i Högsby kommun fattar i budget för respektive år beslut om finansiella mål. Målen är framtagna utifrån Högsby kommuns ekonomiska situation och ställning och är tänkta att skapa förutsättningar för kommunen att uppnå och bibehålla en god ekonomisk hushållning.

För 2019 gäller följande finansiella mål för Högsby kommun;

- Verksamhetens nettokostnader uppgår maximalt till 98,5 % av skatteintäkter och statsbidrag
- Inflationssäkrad förmögenhet
- Pensionsplaceringarna ska generera en avkastning på 6,45 % per år
- Skattefinansierade investeringar uppgår maximalt till 1,75 % av skatteintäkter och statsbidrag
- Avgiftsfinansierade investeringar uppgår maximalt till 0,9 % av skatteintäkter och statsbidrag

1.4 Verksamhetsmål

Kommunallagen innehåller krav på att resurserna i verksamheterna används till rätt saker och att de nyttjas på ett effektivt sätt. Kommunerna ska därför ange mål och riktlinjer för verksamheterna som är betydelse för god ekonomisk hushållning.

Verksamhetsmålen ska utvärderas och följas upp i förvaltningsberättelsen i delårsrapport och årsredovisning. För att uppföljning av målen ska kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt är det viktigt att målen är tydligt formulerade samt mätbara.

För Högsby kommun används balanserad styrning för att mäta och följa upp verksamhetsmålen enligt verksamhetsperspektivet. Den balanserade styrningen består av fem olika perspektiv; ekonomi, medarbetare, service/medborgare, processer samt framtid/utveckling och benämns i budget och uppföljningsdokument som kommunstyrelsens övergripande inriktningsmål.

För att förfina verksamhetsmålen och uppföljning av dessa bryts kommunfullmäktiges övergripande inriktningsmål ner till resultatmål för respektive utskott och verksamhet. Verksamheternas resultatmål följs upp och utvärderas i verksamhetsberättelse i delårsrapport och årsredovisning.

2. Resultatutjämningsreserv (RUR)

Från och med 2013 är det enligt kommunallagen möjligt att under vissa angivna förutsättningar reservera delar av ett positivt resultat till en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, det vill säga täcka underskott i samband med en framtida lågkonjunktur.

Syftet med RUR är att kommunen ska kunna bygga upp en reserv under goda tider som kan användas under år med svag skatteunderlagsutveckling. RUR skapar större stabilitet för de kommunala verksamheterna genom att utjämna normala svängningar i skatteunderlaget.

2.1 Reservering till RUR

Kommunallagen reglerar hur stor den maximala avsättningen till RUR får vara utifrån årets resultat efter balanskravsjusteringar. Respektive kommun ska dock göra en egen bedömning av vad som är ett rimligt gränsvärde för att få reservera medel till RUR utifrån resultatkrav och finansiella mål. Detta för att i första hand långsiktigt konsolidera den kommunala ekonomin och därefter reservera medel till RUR.

Högsby kommun har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarförbindelsen för pensionsförpliktelser, och får enligt kommunallagen maximalt avsätta den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 2,0 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Vid beräkning av gränsvärde för reservering till RUR tas hänsyn till Högsby kommuns finansiella mål om att nettokostnadernas andel av skatteintäkter och statsbidrag maximalt får uppgå till 98,5 %, att förmögenheten ska inflationssäkras samt att pensionsplaceringarna ska generera en avkastning på 6,4 % per år.

- Reservering till RUR för Högsby kommun får göras då årets resultat efter balanskravsjusteringar uppgår till minst 2,0 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.
- Den totala reserveringen i RUR får maximalt uppgå till 5,0 % av de senaste fem årens genomsnittliga nivå på skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

2.2. Disponering från RUR

Enligt kommunallagen får medel från en resultatutjämningsreserv användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. För att definiera en konjunkturcykel används utvecklingen av det underliggande skatteunderlaget. Prognosen för det årliga underliggande skatteunderlaget för riket, jämfört med den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren, användas som riktvärde för när disponering från RUR får göras. Om prognosen understiger genomsnittet får reserven användas. Detta gäller både vid budgetarbete och bokslutsarbete.

- Om prognosen under budgetarbetet understiger det tioåriga genomsnittet kan en disponering av medel från RUR budgeteras. Dock under förutsättning att medlen från RUR används för att täcka negativa resultat, vilket innebär så

mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska komma upp till noll, eller så långt som reserven räcker för att täcka det negativa resultatet.

- RUR får även användas för att täcka ett negativt balanskravsresultat som uppstår ett enskilt år

Eftersom kommunen aldrig vet hur lång en pågående lågkonjunktur kommer att vara är det inte tillåtet att disponera hela RUR under det första året av en lågkonjunktur utan en del av reserven sparas till de kommande åren. På så sätt kan kommunen mellan åren arbeta med olika kombinationer av åtgärder i verksamheten och disponering av RUR.

- Maximalt 70 % av RUR får tas i anspråk det första året i en lågkonjunktur. Under det andra året får maximalt 50,0 % av de återstående medlen tas i anspråk och under det tredje året får hela den resterande reserven tas i anspråk.

2.3 Tillämpning av RUR under löpande budgetår

Beslut om att reservera medel till respektive disponera medel från RUR ska i första hand fattas i samband med besluten om budgeten.

För en budget är de formella kraven inte specificerade på samma detaljeringsnivå som för en årsredovisning. Det är dock rimligt att även i budgeten presentera en ”balanskravsutredning” som på ett tydligt sätt anger de justeringsposter som utifrån budgetförutsättningarna är aktuella, liksom de olika summeringsnivåerna. På så sätt blir det lätt att löpande följa utvecklingen.

I samband med behandling av delårsbokslut och bokslutsprognoser kan kommunen behöva fatta beslut om en omprövning av reservering respektive disponering. Om det krävs åtgärder i verksamheterna kan dessa eventuellt vägas mot att disponera RUR – under förutsättning att skatteunderlagsutvecklingen och det prognostiserade resultatet tillåter det.

2.4 Balanskravsutredning

I förvaltningsberättelsen ska en utvärdering göras om antagna mål och riktlinjer uppnåtts och följts. Även den ekonomiska ställningen ska utvärderas. Dessutom är det obligatoriskt att sammanställa en balanskravsutredning som definierar ”Årets resultat efter balanskravsjusteringar” och i förekommande fall redovisar förändringen av RUR. Av balanskravsutredningen ska ”Årets balanskravsresultat” framgå.

I förvaltningsberättelsen ska det framgå om kommunen har negativa balanskravsresultat att reglera från tidigare år. Finns det inget underskott från tidigare år att reglera räcker det dock att ange att kommunen inte har något balanskravsunderskott.

Det finns vissa möjligheter att hänvisa till så kallade synnerliga skäl för att inte reglera balanskravsunderskott. Ett exempel på detta är när RIPS-räntan i pensionskultsberäkningarna har förändrats och en relativt stor engångspost uppkommer i resultaträkningen. En sådan post läggs på samma nivå som RUR i kommunens balanskravsutredning.

2.5 Extern redovisning av RUR

Resultatutjämningsreserven redovisas som en delpost under kommunens egna kapital i balansräkningen. Eftersom reserven enbart är en delpost redovisas inte förändringar av reserven över resultaträkningen, vilket innebär att reserveringen inte påverkar kommunens resultat.

2.6 Ikraftträdande och tillämpning under 2013

Under år 2013 finns det möjlighet att reservera överskott upparbetade från och med räkenskapsåret 2010. För att Högsby kommun ska kunna reservera medel upparbetade 2010–2012, ska en ingående balans beräknas och beslutas av fullmäktige under räkenskapsåret 2013. Därefter är det inte möjligt att retroaktivt reservera medel. Vid beräkning av reserveringen för 2010–2012 är det samma regelverk som gäller som för år 2013 och framåt, enligt dessa riktlinjer. Varje år ska betraktas var för sig.

Det är möjligt för kommunen att använda reserverade medel från åren 2010–2012 redan under 2013. Det förutsätter dock att kommunen fattat beslut om att tillämpa RUR, att det finns en ingående reserv år 2013 och att regelverket i övrigt är uppfyllt.